

Sommerens forskning i fuld gang ... Ugebrev nr. 5, 9. juli 2000

I Zackenbergs nye tidsregning skriver vi år 5 efter at de økologiske ure i 1995 blev synkroniseret og barometeret nulstillet. Den sjette sæson er i fuld gang og adskiller sig sædvanen tro fra alle de tidligere år. Temperaturen er gavmild og forkælede os forleden med små 18 grader, om end vi stadig kan konstatere at natten kan være tæt på frysepunktet. Sommeren florerer med en intensitet og en synkronisitet som vi ikke har oplevet før. Aucella skråningerne lyser grønt fra bunden ved Oksebakkerne til 600 meter kurven hvor vegetationen afløses af rødlig blokmark. Fuglenes æglægning har kunnet koncentreres inden for en 7-10 dage som følge af at landet over store områder har været så tidligt snebart som det er tilfældet i år. Her er tørt og frodigt. Syd for landingsbanen, hvor de seneste års langtidsholdbare snefane forhindrede pilen i at springe ud, står nu også den med bladfyldte stængler. Knopperne har ligget i dvale i flere år, ventende på et gunstigt år som i år, hvor sneen forsvandt tidligt og gav plads for de livgivende solstråler. Damme og engstrøg som jeg husker som vandfyldte og våde var tørre allerede ved min ankomst 30. juni. Moskusokserne synes at være kommet til dalen i relativ stort antal årstiden taget i betragtning, og i rævegrav nummer 1 er der hvalpe. Indtil videre er der kun set to, men en længere observationsperiode skal klargøre om der er flere. Ulvespor er set med mellemrum i det våde ler ved den gamle fangststation og neden for Oksebakkerne, men endnu har ingen set den. Myggene er sluppet tidligt ud af vandet og sidder parat ved døren for at gøre én følgeskab, hvorhen man end skal.

Forleden var jeg ude på min lemmingerute efter vinterreder og sommerbo. Lemmingerne bygger efter det første snefald i september en rede af græs under sneen, hvor de lever et aktivt liv beskyttet mod vind og vejr. Temperaturen under sneen falder sjældent under 15 minus grader. Under forårets snesmeltning flytter lemmingerne til sommerresidensen som er underjordiske gange på de tørre områder, der kun har haft ringe snedække vinteren igennem. Tundraen duftede af blomstrende kantlyng og fjeldvalmuerne stod og nikkede ubemærket med deres parabolformede kronblade i den vind der burde have været der. Myggene summede af fryd og hang i 20 cm afstand og afventede at effekten af den 20% N,N-diethyl-m-toluamid holdige jungle olie skulle aftage tilstrækkeligt så landingslysene kunne tændes. At effekten holder i flere timer vil jeg hermed på det "videnskabeligste" afvise. Da forskriften siger at der skal gå mindst seks timer mellem påsmøringerne efterlader det én med et mange timers lang problem, der bør løses på anden måde, hvis man da ikke ønsker at blive et interessant lægevidenskabeligt objekt. Myggenet er en mulighed, men kan slører detaljer i synsfeltet der kan være vigtige i vores omhyggelige registreringer. Tobaksrøg er en anden mulighed, om end lidt problematisk for en ikkeryger. Jeg tilhører sidstnævnte gruppe, men gør ved feltarbejde ved Zackenberg en undtagelse. Feltpiben var stoppet med en velduftende tobak og så var det bare om at pulse løs mens jeg begav mig hen over tuerne. Ved østgrænsen af lemmingeområdet vendte jeg om. Herligt, nu fik jeg den svage vind ind forfra og kan lade piben gå ud. Jeg var ikke nået mere end hundrede meter før vinden sprang om og faldet mig i ryggen.

Myggene hvinede af fryd rundt om hjørnet og søgte fodfæste på næseryggen og i ørene. Frem med piben og røgsløret igen. Ved vestenden gentog historien sig og jeg konkluderede at vi havde et lavtryk under passage. Det var tredje pibestop og tungen antog abnorme dimensioner. Jeg puttede en opfriskende original läkerol i munden. Smagen lindrede, men den lille undseelige läkerol føles som et holdkæftbolsje, så jeg valgte allerede dér at nedtrappe rygningen. Der er langt mellem vinterrederne og sommerboene med lemminger, men det er som jeg forventede et år med få lemminger. I 1998 toppede bestanden og

havde i løbet af vinteren etableret 710 vinterreder, i 1999 var vinterbyggeriet faldet til 345 så det bliver spændende at se hvor langt ned antallet af vinterreder kommer i år.

Sideløbende med BioBasis programmets monitoringsarbejde fokuserer jeg på sammenhængen mellem lemmingerne og deres fødeplanter. Til det formål skulle jeg gerne indfange et par lemminger, hvilket jeg var forberedt på kunne vise sig at være temmelig svært. Optimisme er en god ting og vi opsatte 85 fælder i området, der de sidste 4 år har vist sig at være et godt sommerhabitat. Inden for 24 timer fangede jeg tre små lemminger, alle unge dyr på mellem 25 og 30 gram. I lighed med sidste år har jeg helt uden for hvad der er videnskabelig kutyme givet dem navne, da det alt andet lige lyder bedre end lemming 1, 2 og 3. Den første hedder Tjalfe og er en ung han på 25 gram født i begyndelsen af juni, nummer 2 er Zacline, en lige så ung hun også på 25 gram. Sidst er det Airboss som fik navnet, da han blev fanget ved kanten af landingsbanen. De har nu hver især fået en halv kvadratmeter sikkert sommeropholdssted fri for rovdyr og med en udsøgt cateringordning, der kun leverer de bedste håndplukkede råvarer.

Vegetarretterne serveres i små glastallerkner hver med sin planteart (bestående af han- og hunpil, rypelyng, mosebølle, fjeld-rapgræs og kobresie (en halvgræs)). Dagens første seks retters menu viste at der kan være stor spredning i de foretrukne fødeemner. Tjalfe er til pileblade, Zacline hælder mere til rypelyng suppleret med pil og fjeldrapgræs, mens Airboss spiser af pil og rypelyng. Deres boliger er nyopførte typehuse i krydsfiner med tag af hård masonit og indvendigt er der tapetseret med velduftende hø. Med til tjenesteboligen hører en lille kolonihave med udførlig artsliste over de tilstedeværende plantearter. Haven er henlagt til en sydvendt skråning, med den eneste klausul at området skal afgræsses i henhold til en fast tidsplan. Jo sommerens forskningsprojekter er i fuld gang med år 5.

/Thomas Bjørneboe Gomes Berg